

А. Терехух, І. Костюк, Л. Лісовська (Львів, УКРАЇНА)

ДО ПИТАННЯ ОЦІНЮВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ

*Національний університет «Львівська політехніка», 79013 Львів, вул С. Бандери, 12,
електронна пошта: andriy_terebyh@ukr.net*

Туристична галузь на сьогодні є однією з найбільш динамічних, а потенціал її розвитку практично безмежний. Стримуючими чинниками розвитку туризму можна вважати прогресуючі екологічні загрози, урбанізацію, техногенні навантаження, політичну та економічну нестабільність, військові конфлікти, фізичні обмеження доступності окремих туристичних ресурсів.

У наукових джерелах наразі не сформовано єдиного методичного підходу до оцінювання як туристичних ресурсів, так і туристичного потенціалу. Окремі вчені вважають, що повинен оцінюватись «рекреаційний потенціал» розуміючи під ним систему природних, історико-культурних об'єктів та їхніх властивостей, які використовують у рекреаційній діяльності.

При оцінюванні перспектив розвитку туризму сформувались кілька основних підходів до оцінювання туристичних ресурсів: психолого-естетична, технологічна, рентна, або грошова, кадастрова та бальна оцінки. Немає єдності щодо територіального охоплення оцінюваних туристичних ресурсів: місцевості, територіально-адміністративної одиниці, району, області.

Найчастіше до питання оцінки туристичних ресурсів звертаються при дослідженні перспектив формування нових туристичних проектів. Зазвичай зрозумілими і достатньо прогнозованими мотивами поведінки для переважного числа інвесторів, власників ресурсів та ініціаторів розроблення та просування нових туристичних продуктів є:

- 1) максимізація теперішньої вартості всіх приведених грошових потоків на період формування та реалізації туристичних продуктів;
- 2) стабільне зростання туристичного бізнесу з прогнозованим рівнем доходу та ризику за період реалізації проекту.

Окремі туристичні ресурси, які на сьогодні не задіяні при формуванні туристичних продуктів і від використання яких не отримують доходи, можуть також котируватися на ринок за зростаючою ціною. Це відбувається через те, що їхні власники в майбутньому сподіваються продати їх за вищу ціну.

Звичайно вважається, що оцінка майбутніх грошових потоків і перспективна ціна продажу туристичних ресурсів залежить не лише від окремих проектів формування туристичних продуктів, які можуть реалізуватись, і повноти інформації, якою володіють власники та інвестори. Результат такої оцінки багато в чому залежить від того, як випадкові покупці уявляють собі еволюцію даного туристичного ресурсу. З другого боку, безпосередній вплив на прийняття рішення про формування туристичних продуктів має інформація про динаміку ціни на той чи інший туристичний ресурс.

Якщо першочерговою умовою організування і здійснення господарської діяльності у туристичній сфері є підприємницька ідея, то наступною необхідною умовою є наявність або можливість отримання у власність чи у користування

необхідних ресурсів визначеного обсягу і структури.

У нашому дослідженні об'єктом формування господарського рішення у туристичній сфері з метою вчинення господарського впливу визначається сукупність деяких ресурсів, їхні фізичні параметри, вартісна оцінка або інша суттєва характеристика до прикладу естетична чи історична привабливість, ліквідність. Такі ресурси, вже є, або можуть бути, отримані у власність суб'єкта господарювання. На визначених умовах окремі ресурси можуть бути передані у розпорядження чи в оперативне управління суб'єкта господарського управління. До числа ресурсів господарського впливу можемо зачислити: природні, трудові, матеріальні, фондові, земельні, водні, фінансові, інформаційні, енергетичні, інфраструктурні, інтелектуальні ресурси (гудвіл) тощо.

Лише за умови ефективного продуктивного використання, яке може забезпечити кваліфікована праця, знання та уміння – умовно статистична категорія –ресурс” чи –сукупність ресурсів” перетворюється на категорію –потенціал”, тобто ресурси набувають здатність приносити дохід, виготовляти продукти, надавати послуги для задоволення конкретних потреб споживачів, забезпечуючи приріст вартості ресурсів через використання господарського і ринкового механізмів.

Продуктивне використання ресурсів передбачає наявність відповідних засобів видозміни ресурсів через налагодження процесу виробництва та реалізації туристичних продуктів, формування послуг з метою надання їм певних споживчих властивостей і характеристик. Під засобами видозміни розуміють прийоми, способи дії для досягнення чого-небудь, а також предмети, пристосування (або їх сукупність), необхідні для здійснення певної діяльності.

В класичному розумінні до сировинних ресурсів відносять матеріальні об'єкти, на які спрямована праця людини з метою їх цілеспрямованої видозміни. Унаслідок остаточної видозміни сукупності предметів праці утворюється кінцевий продукт виробництва, товар, послуга. Продуктом процесу можуть бути матеріальна й нематеріальна продукція, виконані роботи, надані послуги. До матеріальних предметів праці відносять: сировину, матеріали, комплектувальні вироби, напівфабрикати а також матеріальні об'єкти, щодо яких виконуються роботи чи надаються послуги. До предметів праці, які не мають матеріальної форми, можна віднести об'єкти проектування, результати теоретичних досліджень, туристичні маршрути, тури а також дозволи і права користування надрами, природними ресурсами тощо.

Трудові ресурси мають необмежену сферу застосування. Лише за умови прикладання людської праці статичні туристичні ресурси перетворюються в реальні передумови формування туристичних послуг. Процес використання трудових ресурсів полягає у виконанні найманими працівниками, певних фізичних та інтелектуальних функцій, процедур і операцій, специфіка яких залежить від особливостей процесу формування та реалізації туристичних послуг та зумовлюється складом і розподілом персоналу господарського формування за категоріями, спеціальностями, посадами, рівнем кваліфікації, набутими навичками та досвідом. Власниками трудових ресурсів є фізичні особи які самостійно, свідомо вступають у трудові відносини з господарськими суб'єктами, погоджуючи умови праці і розмір винагороди відповідно до суб'єктивної оцінки своїх фізичних та інтелектуальних здібностей, знань і навиків. Важливим видом

ресурсу, що забезпечує необхідні матеріальні умови провадження діяльності у туристичній сфері, є земля, на якій розміщуються будівлі, споруди, об'єкти інфраструктури.

Інформація слугує засобом усунення невизначеності параметрів щодо стану та взаємозв'язків між основними ресурсними елементами при формуванні та просуванні туристичних продуктів. Під інформаційними ресурсами, також розуміють сукупність даних, які мають новизну й корисність та можуть бути використані при формуванні та просуванні туристичних послуг.

Інтелектуальні ресурси включають знання, уміlostі, ліцензії, технології, патенти, ноу-хау, права використання науково-технічних розробок, туристичні маршрути, тури, дозволи на здійснення агентської чи тур операторської діяльності, торгівельні чи фірмові знаки, логотипи.

До екологічних ресурсів при провадженні діяльності у туристичній сфері відносять ліцензії, дозволи і права на дослідження і використання природних надр, заповідних зон.

Інноваційні ресурси формують інноваційний потенціал туристичного підприємства, суб'єкта господарювання, а отже, його здатність розробляти, впроваджувати та реалізовувати інноваційні туристичні продукти і/або інноваційні послуги. Таку здатність, в першу чергу, формує персонал туристичного підприємства, що перебуває у штаті господарської структури: інженери, дослідники, конструктори, раціоналізатори та інший творчий персонал, що задіяний у інноваційній діяльності. Також слід наголосити на необхідності володіння правами на об'єкти інтелектуальної власності (інтелектуальні ресурси – матеріальні і нематеріальні), що визначають спроможність туристичного підприємства розвиватися на інноваційних засадах. Для здійснення самостійної інноваційної діяльності або на засадах партнерства підприємства туристичної сфери повинні бути в достатній мірі забезпеченні матеріально-технічними, інформаційними, технологічними та фінансовими ресурсами.

До числа економічних ресурсів туристичних підприємств відносять усі ресурси, які залучені у виробничий процес і використовуються для здійснення господарської діяльності. Відповідно до стандартів бухгалтерського обліку називають активами. Ресурс можна трактувати як актив при виконанні таких умов: 1) він повинен перебувати у володінні суб'єкта господарської діяльності або контролюватись ним; 2) він повинен бути достовірно оцінений у грошовому вимірі або еквіваленті.

При всій різноманітності ресурсів підприємств туристичної сфери, які залучені у господарський процес, усі вони мають достовірно визначену вартість у грошовому вираженні. Реальних власників найбільше цікавить результат оцінювання лише окремих, ресурсів, які трактуються як матеріальні і нематеріальні активи і покликані забезпечувати отримання доходу. Вартісна оцінка ресурсів є підсумковим показником ресурсної складової при здійсненні господарської діяльності і обумовлюється напрямом застосування ресурсів, рівнем організації їх використання тощо. Вона базується на внеску, який робить конкретний актив у вартість діючого господарського формування безвідносно до грошової суми, яка може бути отримана від його продажу. У цьому випадку йдеться про вартість конкретного виду ресурсу для конкретного туристичного підприємства при конкретному варіанті його використання.